ព្រះមហាវីរិយបណ្ឌិតោ **ប៉ាង ខាត់**

ឧបនីយតិសូត្រ

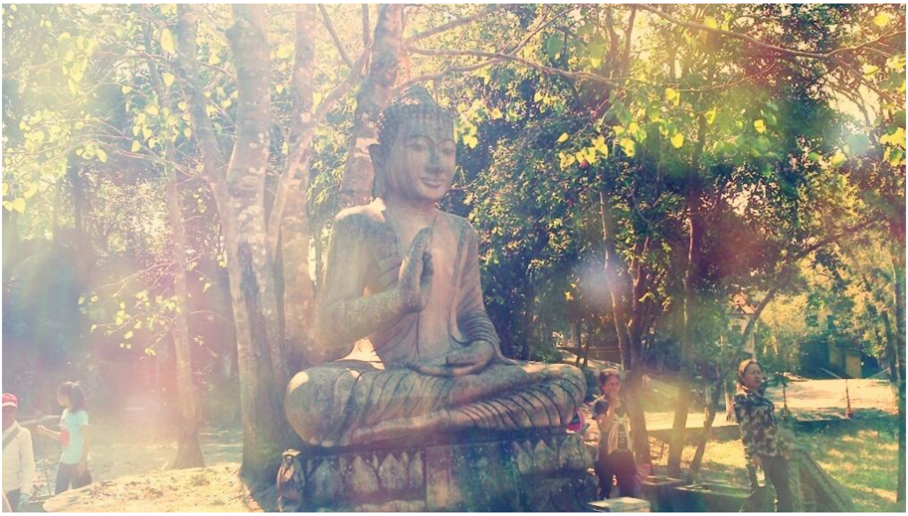

ព.ស. ២៤៨៣ - គ.ស. ១៩៤០

* ចម្លងតាមច្បាប់ដើម

ព.ស. ២៥៥៦ - គ.ស. ២០១២

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

ឧបនីយតិសូត្រ

គឺ

ព្រះមហា **ប៉ាង ខាត់** វីរិយបណ្ឌិតោ

ក្រុមជំនុំប្រែព្រះត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

រៀបរៀង

ព្រះពោធិវង្ស **ហ. តាត**

ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

បានពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់

គណៈរដ្ឋមន្ត្រី និង សម្តេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈ

បានយល់ព្រមហើយ

ព.ស. ២៤៨៣ - គ.ស. ១៩៤០

(រូបក្របខាងមុខ: ព្រះពុទ្ធប្បដិមា នៅភ្នំសន្ទុក ខេត្តកំពង់ធំ)

*ចម្លងតាមច្បាប់ដើមដោយខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ **វ៉ាត តិរក្ស**

ព.ស. ២៥៥៥ - គ.ស. ២០១២

សំរាប់ជាធម្មទាន

សៀវភៅចាស់ដែលបានចម្លងជាថ្មី ៖

១. ស្នាព្រះហស្តក្រោយបង្អស់នៃសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី **ជួន ណាត**

២. ធម៌នមស្ការព្រះរតនត្រ័យ ពិស្តារ - សង្ខេប

៣. ប្រស្នា គិហិប្រតិបត្តិពិស្តារ (ឈឹម ទូច, សុង ស៊ីវ)

៤. ប្រជុំនានាធម៌សង្វេគ (ជ័យ ម៉ៃ)

៥. អានាបាណស្សតិកម្មដ្ឋាន វិបស្សនាបញ្ហាធម្មបរិយាយ (គង់ ឌឹប)

៦. ធម្មនិយាម ៣០ និងកំណាព្យផ្សេង ៗ (ប៊ុត សាវង្ស, សាន សុជា)

៧. ជីវិតកថា (ម៉ិញ សាវ៉ាន)

៨. ធម្មប្រទីប (ប្រជុំកងធម៌ យិន វន់)

៩. រឿង ព្រះភិក្ខុពនេចរ (ឱម ណាគ្រី)

១០. រឿង នគរកាយ (ចាប ពិន)

១១. ច្បាប់គោរពមាតាបិតា (អ៊ូ ចុង)

១២. នត្ថិធម្មាធិប្បាយ (ព្រះបិដកធម្ម អ៊ុម ស៊ុម)

១៣. ត្រៃកូដធម៌ (សុង ស៊ីវ)

១៤. ឱវាទបាតិមោក្ខ (ចាប ពិន)

១៥. កម្រងកំណាព្យ (ហ៊ុម ឆាន់)

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមលើកយកនូវផលានិសង្សដែលកើតឡើងអំពីអាមិសទាននិងធម្មទាននេះ ឧទ្ទិសជូនដល់ លោក-អ្នកដ៏មានគុណទាំងឡាយមាន ជីដូនជីតា, មាតាបិតា, គ្រូឧបជ្ឈាយាចារ្យ, ញាតិកា, លោកអ្នកប្រាជ្ញ-កវី ជាបុព្វការីជនទាំងអស់ ដែលបានចែកស្ថានទៅកាន់បរលោកក្តី រស់នៅក្តី សូមលោកទាំងនោះបានទទួលនូវឥដ្ឋមនុញ្ញផលរៀងៗខ្លួន តទៅកុំបីអាក់ខានឡើយ ។

ក៏សូម ឧទ្ទិសនូវផលានិសង្សនេះដែរជូនដល់ពុទ្ធបរិស័ទដែលជាសទ្ធាសម្បន្ន និងសទ្ធាសម្បន្នាចិត្តបុណ្យទាំងអស់ សូមបាននូវសម្មាទិដ្ឋិគ្រប់ៗជាតិ និងបាននូវឧបនិស្ស័យរួចផុតចាកទុក្ខកុំបីឃ្លៀង-ឃ្លាតឡើយ ហើយសូមឲ្យមានប្រាជ្ញាថ្លាគំនិត បដិបត្តិព្រះធម៌បានសម្រេចមគ្គផលសមតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់អស់លោក-អ្នកទាំងឡាយកុំបីឃ្លាតក្លាយទៅជាបការៈដទៃឡើយ ។

សូមអនុមោទនា !!!

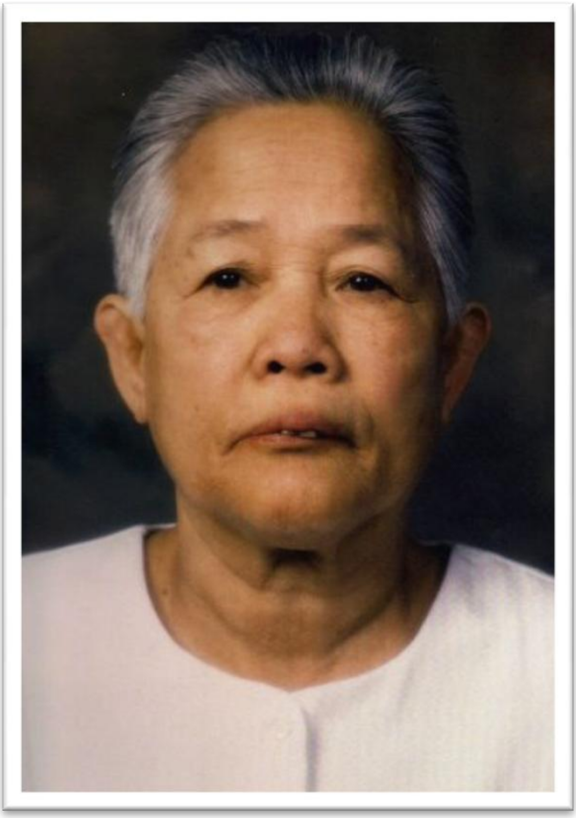

សូមឧទ្ទិសកុសលនៃ " **ធម្មទាន** " នេះ

ជូនចំពោះ

ឧបាសិកា **ជា យន**

១៩២២ - ២០០៨

ខួបលើកទី ៤

ពាក្យប្រារព្ធ

សៀវភៅ " **ឧបនីយតិស្សូត្រ** " ដែលរៀបរៀងដោយព្រះមហាវីរិយបណ្ឌិតោ **ប៉ាង ខាត់** បើគិតទៅព្រះធម៌នេះមានអាយុ ៧២ ឆ្នាំហើយមកទល់នឹងឆ្នាំនេះ ។

ដោយធ្លាប់មានពុទ្ធបរិស័ទគ្រប់ជំនាន់ មានការពេញចិត្តចំពោះព្រះធម៌នេះ, ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទក៏មានសទ្ធាជ្រះថ្លាយកសៀវភៅនេះមកចម្លងធ្វើជាសៀវភៅថ្មី សំរាប់ចែកជូនជាធម្មទាននៅក្នុង ឱកាសបុណ្យទក្ខិណានុប្បទាន " ឆ្នាំទី ៤ " របស់ឧបាសិកា **ជា យន** ជាម្តាយនៅក្នុងខែជេស្ឋ ព.ស. ២៥៥៦ ត្រូវនឹងខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១២ ។

ខ្ញុំព្រះករុណា សូមលើកហត្ថទាំងទ្វេ លំអោនកាយ វាចា ចិត្តគោរពដល់ព្រះអង្គដែល ជាអ្នកប្រាជ្ញ, ជាបណ្ឌិត ដែលជាម្ចាស់សៀវភៅនេះសូមលោកអនុញ្ញាតដល់ខ្ញុំព្រះករុណា ដើម្បីសរសេរចម្លង និង រៀបរៀងឡើងវិញនូវសៀវភៅ **ឧបនីយតិស្សូត្រ** របស់លោកសាជាថ្មីឡើងវិញ ។

ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ ៖

- ឧបាសក **មុិញ សាវ៉ាន** និងឧបាសក **ហ៊ុម ឆាន់** លោកជាព្រឹទ្ធាចារ្យរបស់ខ្ញុំ ដែលតែងតែផ្តល់នូវគតិយោបល់ល្អៗ ចំណាយពេលវេលាពិគ្រោះទាំងខាងផ្លូវលោកនិងផ្លូវធម៌ ហើយជួយត្រួតពិនិត្យកែសំរួលពាក្យពេចន៍អក្ខរាវិរុទ្ធ ដើម្បីធ្វើឲ្យសៀវភៅនេះបានល្អ និងត្រឹមត្រូវមិនឲ្យឃ្លៀងឃ្លាតពីច្បាប់ដើម ។

សូមអភ័យទោសចំពោះកំហុសឆ្គាំឆ្គងគ្រប់យ៉ាង ព្រោះកំហុសមានច្រើន ជួនខុសដោយអចេតនា ជួនខុសដោយផ្ទៀងផ្ទាត់មិនបានជិតដល់ និង ជាពិសេសខុសដោយខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទមានការចេះដឹងតិចតួចស្តួចស្តើងពេក ក៏ប៉ុន្តែ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ គ្មានចេតនារម្មណ៍នឹង

ក្លែង ពោល មួល ព្រះពុទ្ធដីកាសោះឡើយ គឺចង់ថែរក្សាទុកសម្រាប់ជាអាយុនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ទៅក្នុងអនាគតតែប៉ុណ្ណោះ ។

ទូលព្រះបង្គំ ខ្ញុំព្រះករុណា សូមឧទ្ទិសបុណ្យ ដែលកើតឡើងអំពីសេចក្ដីព្យាយាម ធ្វើជាសៀវភៅថ្មីនេះ ថ្វាយ ប្រគេនដល់ ៖

- សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ **ជួន ណាត** ជោតញ្ញាណោ
  ប.អ.ស - អ.ម.រ(១)
- ព្រះមហាវីរិយបណ្ឌិតោ **ប៉ាង ខាត់**
- ព្រះពោធិវង្ស **ហួត តាត**

សូមព្រះអង្គទទួលអនុមោទនា នូវកុសលផលបុណ្យនៃធម្មទាននេះ ដោយព្រះទ័យជ្រះថ្លា ។

ក៏សូមឲ្យលោកអ្នកប្រាជ្ញ បណ្ឌិត ទាំងអស់ ព្រមទាំងសព្វសត្វក្នុងត្រៃភព បាននូវចំណែកបុណ្យនេះ និងបានសម្រេចនូវសេចក្ដីសុខគ្រប់ប្រការ ។

សូមអនុមោទនា !!!

ក្រុងម៉ុងរេអោល, ថ្ងៃ ១ ៨ ៦ ឆ្នាំរោង ចត្វាស័ក ព.ស. ២៥៥៦(២)
ត្រូវនឹងថ្ងៃអាទិត្យ ទី ១៣ ខែឧសភា គ.ស. ២០១២

អ្នកសរសេរចម្លង
វ៉ាត តិរក្ស

---

(១) អានថា បណ្ឌិតអក្សរសាស្ត្រ - អភិធជមហារដ្ឋគុរុ (អ:ភិធ:ជ: ម:ហារ័ត-ប:គុរុ)

(២) អានថា ថ្ងៃអាទិត្យ ៨រោច ខែពិសាខ ឆ្នាំរោង ចត្វាស័ក ព.ស. ២៥៥៦

សេចក្តីយល់ព្រម

សៀវភៅឧបនីយតិសូត្រនេះ ខ្ញុំបានឲ្យលោកអាចារ្យ **ប៉ាង ខាត់** *រៀបរៀង ហើយបានសុំអនុញ្ញាតបោះពុម្ព ចែកដល់ពួកពុទ្ធបរិស័ទជាធម្មទាន ក្នុងឱកាសបុណ្យចំរើនជន្មាយុព្រោមរបស់ខ្ញុំ នៅវត្តប្រាង្គ-ឧដុង្គ នាថ្ងៃសុក្រ - សៅរ៍ អាទិត្យ - ច័ន្ទ ៧ - ៨ - ៩ - ១០ កើត ខែមិគសិរ ឆ្នាំរោងទោស័ក ព.ស.២៤៨៣ គឺថ្ងៃទី ៦ - ៧ - ៨ - ៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៤០ ម្តងរួចហើយ ។*

តមក មានបព្វជិតនិងគ្រហស្ថជាច្រើន ចង់បានសៀវ - ភៅនេះយកទៅសិក្សារៀនសូត្រ បានទៅសួររករោងពុម្ពខេមរដ្ឋជារឿយៗ ទើបរោងពុម្ពបានសុំសៀវភៅនេះអំពីខ្ញុំយកទៅបោះពុម្ពទុកបម្រុងដល់អ្នកដែលត្រូវការជាវយកទៅរៀនសូត្រ ឲ្យសម្រេចតាមបំណង ។

ខ្ញុំក៏បានយល់ព្រមអនុញ្ញាតឲ្យរោងពុម្ពខេមរដ្ឋ បោះពុម្ពសៀវភៅនេះតាមសេចក្តីត្រូវការ ដោយសង្ឃឹមថានឹងបានជាអាយុនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ទៅក្នុងអនាគត ។

ព.ស.២៤៩៣ ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៩៥០

ព្រះពោធិវង្ស

ហួត តាត

នមត្ថុ រតនត្តយស្ស

ឧបនីយតិសូត្រ

ឧបនីយតិ ជីវិតប្បមាយុំ
ជរូបនីតស្ស ន សន្តិ តាណា
ឯតំ ភយំ មរណោ បេក្ខមានា
បុញ្ញានិ កយិរាថ សុខាវហានិ

ប្រែ " **អាយុគឺជីវិត (នៃសត្វទាំងឡាយ) មានប្រមាណតិច ដ្បិតត្រូវជរានាំចូលទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់) សត្វដែលត្រូវជរានាំចូលទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់) ហើយ ឥតមានអ្វីជាទីពឹងពំនាក់ឡើយ : បុគ្គលកាលឃើញភ័យក្នុងសេចក្តីស្លាប់ គប្បីធ្វើបុណ្យ ជាគ្រឿងនាំសេចក្តីសុខមកប្រគល់ឲ្យ** " ។

លំដាប់តទៅ, សូមអធិប្បាយសេចក្តីតាមន័យ ក្នុងព្រះគាថាដែលបានប្រែជាសេចក្តីខាងលើនេះ សម្រាប់ជាផ្លូវប្រតិបត្តិនៃពុទ្ធសាសនិកជនទាំងឡាយ ដែលស្រឡាញ់ព្រះពុទ្ធសាសនាស្មើជីវិត ។ តែមុននឹងអធិប្បាយសេចក្តី

ឲ្យងាយស្តាប់ចូលចិត្តបាននុ៎ះ សូមប្រមូលផ្តែសេចក្តីក្នុងព្រះគាថានេះទុកជាគោលសិន ល្មមអស់លោក-អ្នកទាំង-ឡាយ ជាធម្មកាមបុគ្គល អាចកំណត់ចាំទុកក្នុងចិត្តបាន សឹមអធិប្បាយពង្រីកសេចក្តីទៅតាមទំនងធម៌ ទុកជាសណ្តាប់អស់លោក-អ្នកដែលពុំទាន់បានសិក្សាជ្រាលជ្រៅក្នុងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ឯគោលសេចក្តីក្នុងបាទបទព្រះគាថានេះ បើរួមជាបទមាតិកាមាន ៥ ប្រការគឺ ៖

១. អាយុ គឺជីវិតនៃសត្វមានប្រមាណតិច;

២. មានជរាជាធម្មតា;

៣. មិនមានអ្វីជាទីពឹងជួយការពារបាន;

៤. សេចក្តីស្លាប់ជាភ័យនៃសត្វលោក;

៥. ការបំពេញបុណ្យជាគ្រឿងនាំសេចក្តីសុខមកឲ្យ;

បទទី ១ និងបទទី ២ ទ្រង់រំឭកដាស់តឿនមិនឲ្យសត្វលោកស្រវឹងក្នុងជីវិត ក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិ ហើយភាន់ច្រឡំយល់ថាជារបស់ខ្លួនពិតប្រាកដ ។ ទ្រង់សំដែងពន្យល់ឲ្យដឹងច្បាស់ថា ទ្រព្យសម្បត្តិអស់នេះ នឹងវិនាសព្រាត់ប្រាសចាកចោលយើងទៅ ឬយើងត្រូវព្រាត់ប្រាសចាកចោល

ទ្រព្យសម្បត្តិទៅមិនខាន ។ សូម្បីសត្វលោកក្នុងត្រៃភព ក៏ត្រូវវិនាសព្រាត់ប្រាសដូចគ្នាទាំងអស់ដែរ ព្រោះការព្រាត់ប្រាសចាកសត្វនិងសង្ខារនេះជាធម៌សម្រាប់ជនទូទៅ ។

បទទី ៣ ទ្រង់រំឭកដាស់តឿនឲ្យសត្វលោកស្វែងរកទីពឹងរបស់ខ្លួន គឺថាត្រូវធ្វើខ្លួនឲ្យជាទីពឹងរបស់ខ្លួន ធ្វើខ្លួនឲ្យមានខ្លឹមសារ ដោយការដឹងច្បាស់នូវសភាវធម៌ដែលតែងមានជាធម្មតា ។ មិនគួររីករាយសប្បាយហួសហេតុក្នុងពេលដែលបានទទួលអារម្មណ៍សមតាមប្រាថ្នា ទាំងមិនគួរឲ្យមានទោមនស្សតូចចិត្ត ក្នុងពេលដែលមិនបានទទួលអារម្មណ៍សមតាមប្រាថ្នាឡើយ ។

បទទី ៤ ទ្រង់សំដែងប្រាប់ថា សេចក្តីស្លាប់ជាភ័យធំនៃសត្វលោក ព្រោះថាសត្វលោកត្រូវស្លាប់គ្រប់គ្នា គេចរត់ទៅណាមិនរួចឡើយ ។

បទទី ៥ ទ្រង់សំដែងពន្យល់ថា កាលបើគេចមិនរួចពីសេចក្តីស្លាប់ដូច្នេះហើយ បើចង់បានសេចក្តីសុខ ត្រូវខំកសាងបំពេញសេចក្តីល្អគឺបុណ្យ (ឲ្យច្រើនៗ) ។ ពុទ្ធសាសនិកជនទាំងឡាយ គួរពិនិត្យសង្កេតសេចក្តីនេះឲ្យយល់ច្បាស់លាស់ទើបនឹងមានសន្តានចិត្តរីករាយសប្បាយ

មិនក្តៅក្រហាយ រោលរាល ដោយភ្លើងទុក្ខភ្លើងកិលេសឡើយ ។ កាលបើបានជួបប្រទះ នឹងសេចក្តីប្រែប្រួលនៃសភាវធម៌ ដែលតែងមានជាធម្មតា; អស់លោក-អ្នកទាំង-ឡាយក៏មិនកើតសេចក្តីក្តៅក្រហាយ តែងសម្រេចឥរិយា-បថទាំង ៤ ជាសុខទៅបាន ។

សូមលើកបទមួយៗ ដែលបានរួបរួមទុកជាបទមាតិកាខាងដើម យកមកអធិប្បាយស្រាយជាសេចក្តីមួយម្តងៗ ទុកជាប្រដាប់ប្រាជ្ញាបារមីរបស់អស់លោក-អ្នកជាធម្មកាមបុគ្គលទាំងឡាយ ដូចសេចក្តីតទៅនេះ ៖

១. អាយុ គឺជីវិតនៃសត្វមានប្រមាណតិច

ជីវិត គឺសេចក្តីរស់នៅរបស់មនុស្សយើងនេះ អ្នកដែលសម្បូរដោយការត្រិះរិះពិចារណាឃើញ ថាប្លែកអស្ចារ្យណាស់ តែអ្នកដែលមិនបានគិតពិចារណា ក៏ឥតយល់ថាដូចម្តេចឡើយ ។ ផលនៃមនុស្សទាំងពីរផ្នែកនេះកើតឡើងខុសគ្នា អ្នកដែលឧស្សាហ៍រៀនឲ្យចេះដឹងរឿងរ៉ាវនៃជីវិត ក៏អាចឆ្លៀវឆ្លាសស្គាល់ដល់សភាវធម៌ដ៏ពិតតែងស្ងប់ស្ងាត់ ត្រជាក់ចិត្តមិនរងទុក្ខវេទនាក្នុងកាលដែលសភាវធម៌ប្រែប្រួលទៅតាមធម្មតា ។ ចំណែកអ្នកមិនបានឧស្សាហ៍

ត្រិះរិះ រៀនឲ្យចេះដឹងសភាវធម៌នេះទេ តែងបានសេចក្តីវេទុក្ខវេទនា ក្រវល់ក្រវាយយ៉ាងខ្លាំងលើសប្រក្រតីព្រោះមិនដឹងមិនស្គាល់សភាវធម៌ ដែលត្រូវតែប្រែប្រួលទៅតាមធម្មតា ទើបបានទទួលសេចក្តីទុក្ខលំបាកគ្រប់ប្រការ ។

ហេតុនេះ ពាក្យថា "**ជីវិត**" នេះជាតួប្រស្នាមួយ គួរគិតណាស់ គួរយើងសួរខ្លួនយើងថា " **ជីវិតគឺអ្វី?** " ។ សូមអស់លោក-អ្នកទាំងឡាយ គិតពិចារណាមើលថាដូចម្តេចបានជាយើងរាល់គ្នាកើតមកហើយមាន ជរា ចាស់គ្រាំគ្រា, ឈឺទុរន់ទុរា, ស្លាប់ បានទទួលសេចក្តីក្តៅក្រហល់ក្រហាយ ក្រវល់ក្រវាយច្រើនប្រការម្ល៉េះ? ក្នុងពេលដែលយើងមានជីវិតរស់នៅនេះ ដូចម្តេចក៏មានមនុស្សខ្លះលោភ, ខ្លះមានសេចក្តីក្រោធ មានសេចក្តីវង្វេង ភាន់ច្រឡំមិនស្គាល់ខុសត្រូវ? មនុស្សខ្លះល្អមិនសូវលោភលន់ពន់ប្រមាណ? មិនសូវក្រេវក្រោធ មិនសូវវង្វេងឈ្លក់ជ្រុល ជាទំនាស់នឹងគ្នាដូច្នេះ? ព្រះពុទ្ធសាសនាមានគោលសំខាន់ថា ៖ **អំពើគ្រប់យ៉ាងសុទ្ធតែមានហេតុ បើហេតុមិនមាន ផលក៏មិនមាន, បើហេតុល្អ ផលក៏ល្អ, ហេតុអាក្រក់ផលក៏អាក្រក់** ។ នេះជាគោលសំខាន់ ដែលគេនាំយកទៅ

ប្រើទូទៅមិនថាប្រស្នាអ្វីឡើយ ។ ក្នុងថ្ងៃមួយៗនៃជីវិត, បើយើងកើតក្តៅក្រហាយមិនសប្បាយចិត្ត ត្រូវស្រាវជ្រាវរកហេតុថា សេចក្តីក្តៅក្រហាយនេះកើតមកពីណា? អ្វីធ្វើឲ្យកើតឡើង? ។ បើបានគិតពិចារណាដោយវិចារណ-ញ្ញាណ ដ៏សុខុមល្អិត ហើយយើងក៏អាចដឹងបានថា កើតមកពីហេតុនោះៗ, បើយើងរកហេតុឃើញហើយ យើងឃើញផល, បើហេតុរលត់ ផលក៏រលត់ទៅដូចគ្នា ។ ប្រស្នារឿងជីវិតនេះ កើតឡើងជាចំណោទនៃចិត្តទាំង-ឡាយរាល់ថ្ងៃ គិតពិចារណារាល់ថ្ងៃទៅ គិតច្រើនឡើងទៅក៏ចេះដឹងរឹតតែច្រើនឡើង រហូតដល់អាចចូលចិត្តសេចក្តីយ៉ាងសុខុមថា ជីវិតគឺសេចក្តីរស់នៅនៃយើងគឺអ្វី? បើនិយាយតាមគោលព្រះពុទ្ធសាសនា ជីវិតនេះក៏គឺសេចក្តីរស់នៅ ដែលកើតមកអំពីគ្រឿងប្រុង នៃសភាវធម៌ផ្សេងៗ មានហេតុមានបច្ច័យជាគ្រឿងទំនុកបម្រុងឲ្យកើតដែលនឹងបែកធ្លាយទៅវិញក៏ព្រោះអស់ហេតុ អស់បច្ច័យជាគ្រឿងប្រុងដូចគ្នា ។ ចូរពិនិត្យមើលរូបរាងកាយខាងក្រៅនៃយើងគ្រប់គ្នា ដែលកើតមកអំពីចំណែកគ្រឿងផ្សំមានធាតុទាំង ៤ គឺ ៖ ដី, ទឹក, ភ្លើង, ខ្យល់ ជាមេតាំងដំបូង អាស្រ័យការជាប់ទាក់ទងគ្នានៃហេតុផ្សេងៗ ទើប

អាចទ្រទ្រង់ស្ថិតនៅបាន ដូចអាហារ ទឹក អាកាស សុទ្ធតែជាគ្រឿងប្រុងតុបតែងដូចគ្នា បើខ្វះខាតធាតុណាមួយក៏រលត់រលាយទៅ ដល់ទីបំផុតក៏ត្រូវរលត់ផុតចេញពីគ្នា ចូលមកត្រូវគ្នានឹងគោលព្រះពុទ្ធសាសនាថា ៖ " **របស់ណាដែលកើតឡើងហើយ របស់នោះក៏ត្រូវរលត់ទៅវិញជាធម្មតា (មិនស្ថិតស្ថេរទៀងទាត់ជាប់លាប់តាំងនៅក្រោមបង្គាប់អ្នកណាឡើយ)"** សូម្បីនាមធម៌ ក៏ត្រូវវិលប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចរបស់អវិជ្ជា, តណ្ហា, ឧបាទាន, កម្មដែលជាហេតុនៃការវិលវល់ទៅកាន់សេចក្តីទុក្ខ ក្តៅក្រហាយ ។ ឯការដែលប្រព្រឹត្តប្រែប្រួលទៅតាមធម្មតាដូច្នេះ នាំឲ្យយើងដឹងច្បាស់ថាជីវិតនេះកើតមកអំពីរបស់ផ្សំគ្នា គឺថាបើធាតុទាំង ៤ មកចួបគ្នា រួមផ្សំគ្នាឲ្យកើតជារូបមួយកាលណា ជីវិតគឺការរស់នៅក៏កើតឡើងអាស្រ័យនឹងធាតុទាំង ៤ ផ្សំគ្នាក្នុងកាលនោះ ។ ហេតុនោះ ធម្មជាតិឯណាជារបស់ផ្សំ ធម្មជាតិនោះក៏សុទ្ធតែមិនថាវរៈមាំមួនទាំងអស់ ព្រោះត្រូវប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចនៃសភាវធម៌ ដែលជាចំណែកនៃគ្រឿងផ្សំនោះៗ ។ កាលបើមិនជាថាវរៈមាំមួនហើយ ក៏ត្រូវប្រេះឆាបែកធ្លាយទៅយ៉ាងរហ័ស, រូបឯណាត្រូវប្រេះឆា

បែកធ្លាយរហ័ស រូបនោះជារបស់តិច ។ ហេតុដូច្នេះគួរឃើញថា ជីវិតដែលកើតមកអំពីចំណែកនៃគ្រឿងផ្សំ ទើបឈ្មោះថាជារបស់តិចដូចគ្នា ។

ម្យ៉ាងទៀត ជីវិតរលត់ស្មើគ្នានឹងខណៈចិត្ត បើខណៈចិត្តមួយកើតឡើងជីវិតក៏កើតឡើង ខណៈចិត្តរលត់ ជីវិតក៏រលត់ទៅស្មើគ្នា ជីវិតនេះកើតរលត់ៗ យ៉ាងនេះរៀងទៅ ដូចមានព្រះបាលីថា ៖ **អតីតេ ចិត្តក្ខណេ ជីវិត្ថ ន ជីវតិ ន ជីវិស្សតិ** ; **អនាគតេ ចិត្តក្ខណេ ជីវិស្សតិ ន ជីវតិ ន ជីវិត្ថ** ; **បច្ចុប្បន្នេ ចិត្តក្ខណេ ជីវតិ ន ជីវិត្ថ ន ជីវិស្សតិ** (១)

សេចក្តីប្រែថា " **កាលខណៈចិត្តកន្លងទៅហើយ សត្វឈ្មោះថារស់នៅរួចហើយ ឈ្មោះថាកំពុងរស់នៅក៏ទេ ឈ្មោះថានឹងរស់នៅក៏ទេ; កាលខណៈចិត្តមិនទាន់មានមក សត្វឈ្មោះថានឹងរស់នៅ ឈ្មោះថាកំពុងរស់នៅក៏ទេ ឈ្មោះថារស់នៅរួចហើយក៏ទេ; កាលខណៈចិត្តកំពុងកើតឡើង សត្វឈ្មោះថាកំពុងរស់នៅ ឈ្មោះថារស់នៅរួច**

(១) ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស ។

ហើយក៏ទេ ឈ្មោះថានឹងរស់នៅក៏ទេ; ។ មានសេចក្ដីមួយបទទៀត ដែលគួរលើកយកមកថ្លែងក្នុងទីនេះគ្រាន់ជាគ្រឿងសន្និដ្ឋាន ។ សេចក្ដីថា ៖ **អប្បញ្ហិទំ ជីវិតមាហុ ធិរា** " **ធីរជនទាំងឡាយពោលទុកថា ជីវិតនេះតិចតួច** ″; ពាក្យដែលព្រះសារីបុត្តត្ថេរលោកពោលទុកថា " **ជីវិតនេះ មានតិចតួច** ″ នេះក៏អាស្រ័យដោយលក្ខណៈពីរប្រការ គឺជីវិតនេះតាំងនៅតិច ១, ជីវិតនេះមានការរស់នៅតិច ១ ។ សេចក្ដីខាងលើនេះល្អិតជ្រាលជ្រៅ, លំដាប់តទៅ សូមអធិប្បាយសេចក្ដីខាងលើនេះឲ្យងាយស្ដាប់បាន; ពាក្យដែលថា ជីវិតតាំងនៅតិចនោះ គេអាចនឹងស្ដាប់សេចក្ដីពីរយ៉ាងទៀត គឺមួយតិចដោយធម្មតាមួយទៀតតិចដោយល្អិត ។ ដែលថា ជីវិតតិចដោយធម្មតានោះ លោកពោលទុកក្នុងជរាសូត្រថា ៖

អប្បំ វត ជីវិតំ ឥទំ ឱរំ វស្សសតាបិ មិយ្យតិ យោ ចេបិ អតិច្ច ជីវតំ អថខោ សោ ជរសាបិ មិយ្យតិ

ប្រែថា " **ជីវិតនេះតិចណាស់ហ្ន៎! សត្វតែងស្លាប់អំពីខាងអាយនៃអាយុមួយរយឆ្នាំដោយច្រើន បើទុកជាអ្នកណារស់នៅកន្លងហួសពីមួយរយឆ្នាំទៅ អ្នកនោះក៏ត្រូវតែស្លាប់**

ក្នុងកាលចាស់ជរាគ្រាំគ្រាមិនខាន ” ។

ដែលថា ជីវិតតិចដោយល្អិតនោះ លោកសំដែងថា ជីវិតនេះតាំងនៅត្រឹមតែខណៈចិត្តមួយ ដូចបទថា ៖

ជីវិតំ អត្តភាវោ ច សុខទុក្ខា ច កេវលា ឯកចិត្តសមាយុត្តា លហុសោ វត្តតិក្ខណោ

ប្រែថា “ **ជីវិតក្តី អត្តភាពក្តី សេចក្តីសុខទុក្ខទាំងអស់ក្តី ប្រព្រឹត្តទៅស្មើគ្នានឹងខណៈចិត្តតែមួយ ឯខណៈចិត្ត តែងប្រព្រឹត្តទៅរហ័ស** ។ **ចិរស្សាមិ នាម ឧប្បជ្ជន្តិ វយនិ ច សភាវធម៌ទាំងឡាយមានជីវិតជាដើម តែងវិនាសទៅវិញរហ័សដូចគ្នានឹងផ្លេកបន្ទោរក្នុងអាកាស** ” ។

ដោយន័យនេះ ជីវិតរបស់សត្វទាំងឡាយ តែងតាំងនៅត្រឹមតែខណៈចិត្តមួយ ក្នុងខណៈចិត្តមួយ ដែលជីវិតតាំងនៅនោះ សត្វដែលជាម្ចាស់នៃជីវិត ឈ្មោះថា **ជីវតិ** “ **កំពុងរស់នៅ** ”, ខណៈចិត្តដែលកើតមុនអំពីខណៈចិត្តនេះ ឈ្មោះថា **ជីវិត្ថ** “ **រស់នៅរួចហើយ** ” ចំណែកខណៈចិត្តជាអនាគតដែលមិនទាន់កើតនោះ ឈ្មោះថា **ជីវិស្សតិ** “ **នឹងរស់នៅ** ” ។ គួរជ្រាបថា ជីវិតបច្ចុប្បន្ន

នេះអាចតាំងនៅបានត្រឹមតែខណៈចិត្តមួយប៉ុណ្ណោះ មិនអាចតាំងនៅបានដោយខណៈចិត្តមួយទៀតឡើយ ។

- ជីវិតដែលតិចយ៉ាងល្អិតដូចសំដែងមកដូច្នេះនេះ ជាធម្មជាតិដែលមើលឃើញដោយលំបាក អ្នកដែលមិនបានគិតពិចារណាច្រើនក៏អាចពោលបានថា បើជីវិតរបស់សត្វទាំងឡាយ តាំងនៅត្រឹមតែខណៈចិត្តមួយប៉ុណ្ណោះពិតហើយ ចុះសត្វទាំងឡាយនឹងស្លាប់ស្មើគ្នានឹងកិរិយាប៉ប្រិចភ្នែកម្តងមែនទេ? សេចក្តីនេះ សូមតបថា ៖ " **មែន** " តែជីវិតសត្វទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅត្រឹមតែខណៈចិត្តមួយនោះ តែកាលណារលត់ទៅហើយ ក៏កើតឡើងថ្មីព្រមជាមួយគ្នានឹងខណៈចិត្តថ្មីវិញ ជាប់គ្នាយ៉ាងនេះរៀងទៅហៅតាមភាសាបាលីថា **សន្តតិ** គឺកិរិយាដែលខណៈចិត្តចាស់និងខណៈចិត្តថ្មីកើតរលត់តៗគ្នាមិនចេះឈប់ មិនចេះដាច់; ការរលត់នៃជីវិតមួយខណៈៗដូច្នេះ ក៏ឈ្មោះថាមរណៈ គឺស្លាប់ដូចគ្នាដែរ តែឃើញបានដោយលំបាក; មរណៈដូច្នេះហៅថា **ខណិកមរណៈ** គឺសេចក្តីស្លាប់កំបាំង ។ កាលបើ **សន្តតិ** កិរិយាតគ្នានៃខណៈចិត្ត មិនកើតឡើងទេ គឺជីវិតចាស់រលត់ទៅហើយ ជីវិតថ្មីក៏មិនកើតឡើងទៀត, មរណៈ គឺសេចក្តីស្លាប់របស់សត្វទាំង-

ឡាយ ទើបប្រាកដជាក់ច្បាស់ដល់អ្នកដទៃ មរណៈដូច្នេះហៅថា **អបជិច្ឆន្នមរណៈ** គឺសេចក្តីស្លាប់ដែលមិនកំបាំង ។ ប្រៀបដូចជាធូប ១ សរសៃដែលគេដុតឲ្យឆេះខាងចុងហើយគ្រវីឲ្យវិលជាវង់មូល នឹងឃើញភ្លើងដែលឆេះនៅចុងធូបនោះ មានវង្វង់មូលជាប់គ្នា យ៉ាងណាជីវិតក៏ដូច្នោះ ព្រោះមានសន្តតិជាប់គ្នាមិនដាច់ ទើបឃើញថាជីវិតនេះ ជាប់តៗគ្នាជានិច្ចទៅដូចជារបស់តែមួយ, តែសេចក្តីដែលពិតនោះមិនដូច្នោះឡើយ ។ ជីវិតតែងកើតឡើងហើយរលត់ទៅវិញជាប់តរៀងគ្នាទៅ ដូចជាភ្លើងធូបដូច្នោះៗដែលពិតនោះ មិនមែនភ្លើងជាវង់មូលដូចភ្នែកយើងឃើញទេ តែអាស្រ័យភ្លើងនៅចុងបំផុតនៃធូប នឹងអាស្រ័យដោយការគ្រវីយ៉ាងញាប់រហ័សផង ទើបឃើញជាវង់មូលដូច្នោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត (បើប្រៀបឲ្យឃើញតាមសម័យឥឡូវ) ដូចហ្វីលម៍កុន កាលបើយើងមើលរូបភាពត្រង់ហ្វីលម៍ យើងឃើញរូបមួយសង្កាត់ៗ មួយៗតរៀងទៅ តែកាលបើយើងមើលត្រង់ស្រមោលដែលចាំងទៅជាប់នឹងផ្ទាំងសំពត់វិញ យើងនឹងឃើញរូបជាប់តៗគ្នាដូចឃើញដើរប្រែរត់ពិតៗជាដើម សេចក្តីទាំងនេះ អាស្រ័យហ្វីលម៍ដែលវិលទៅយ៉ាងរហ័ស ដោយកំលាំងចក្រកាល

គេបញ្ចេញស្រមោលមានឧបមាដូចម្តេច ជីវិតក៏ដូច្នោះ គឺជីវិតត្រូវផ្លាស់ប្តូរទៅគ្រប់ខណៈចិត្ត ជាសង្កាត់ៗតទៅ តែអាស្រ័យសន្តតិទើបឃើញ ជីវិតដូចជាជាប់គ្នាតែមួយវែងទៅតាំងពីកើតមករហូតដល់អស់អាយុ ។

ពាក្យថា ជីវិតមានការរស់នៅតិចនោះ ព្រោះជីវិតប្រព្រឹត្តទៅជាប់ជាមួយគ្នា នឹងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញចូល (អស្សាសបស្សាសៈ) ជាដើម ដែលជាឫសគល់ជាប់មាំមួនជាដើម ។ កាលបើជីវិតនៃសត្វមានការរស់នៅមិនគ្រប់គ្រាន់ ល្មមដល់សេចក្តីត្រូវការ ជីវិតក៏ត្រូវបែកធ្លាយទៅបាន ។

ដើម្បីនឹងឲ្យអស់លោក-អ្នកទាំងឡាយ យល់ច្បាស់ថាជីវិតនេះជារបស់តិចពិតមែន សូមដកស្រង់យកសេចក្តីប្រៀបធៀបក្នុងមរកសូត្រ ក្នុងគម្ពីរអង្គុត្តរនិកាយមកចារិកក្នុងទីនេះជាគ្រឿងពង្រីកសេចក្តីឲ្យទូលាយឡើង ដូចសេចក្តីតទៅនេះ ៖

១. ដំណក់ទឹកសន្សើម ដែលធ្លាក់ជាប់នៅលើចុងស្មៅឬស្លឹកឈើក្នុងរាត្រី, លុះព្រឹកឡើងត្រូវពន្លឺរស្មីកំដៅព្រះអាទិត្យ ក៏រីងហួតស្ងួតបាត់ទៅ, មានឧបមាដូចម្តេច;

ជីវិតរបស់យើង កាលដែលប៉ះពាល់ដោយកំដៅធម៌ចាស់ជរា រោគាពាធ និងសេចក្ដីស្លាប់ ក៏រលត់រលាយបាត់បង់ទៅ ដូច្នោះដែរ ។

២. ក្រពេញទឹក ដែលពុះពងឡើងហើយរលាយបាត់ទៅវិញ មានឧបមាយ៉ាងណា; ជីវិតក៏អាស្រ័យហេតុកើតឡើងហើយរលត់ទៅវិញ ព្រោះរលត់ហេតុយ៉ាងនោះដែរ ។

៣. ដុំសាច់ដែលបុគ្គលយកទៅបង់ក្នុងខ្ទះដែកកំពុងក្ដៅខ្លាំង តែងរីងហួតឆាប់ទៅ យ៉ាងណា; រាងកាយរបស់សត្វដែលត្រូវរោគដុតកំដៅ ក៏រីងស្ងួតរហ័សទៅយ៉ាងនោះដែរ ។

៤. ទ-ទឹកដែលហូរចុះអំពីកំពូលភ្នំ ចេញទៅកាន់សមុទ្រជ្រាលជ្រៅ តែងផាត់យកមែកឈើ គល់ឈើ ដុំក្រួស ដីខ្សាច់ទៅផង យ៉ាងណា; ថ្ងៃនិងយប់ដែលកន្លងទៅ ក៏មិនមែនកន្លងទៅទទេឯកឯងឡើយ តែងធ្វើអាយុសត្វឲ្យថយចុះ ហើយនាំយកអាយុសត្វទៅជាមួយគ្នាយ៉ាងនោះដែរ ។

៥. គោដែលគេនាំយកទៅសម្លាប់ កាលបើដើរទៅ

បានមួយជំហានៗ ក៏ឈ្មោះថារំកិលទៅជិតកាន់សេចក្ដីស្លាប់គ្រប់ជំហានជើង; ជីវិតដែលកន្លងទៅរាល់ថ្ងៃ ក៏ឈ្មោះថារំកិលចូលទៅជិតកាន់សេចក្ដីស្លាប់រាល់ថ្ងៃ ដូច្នោះដែរ ។

សេចក្ដីប្រៀបធៀបទាំង ៥ ប្រការ ដែលលើកយកមកថ្លែងនេះ ល្មមទុកជាគ្រឿងចង្អុលប្រាប់ ឲ្យឃើញបានថាជីវិតនេះជារបស់តិច មិនស្ថិតស្ថេរមាំមួនឡើយ ហេតុអ្វីក៏បានជាយើង បបួលគ្នាប្រមាទធ្វេសប្រហែសម្ល៉េះ? ដូចម្ដេចក៏មិនខំធ្វើខ្លួនឲ្យមានប្រយោជន៍ឡើង? ដល់ពេលដែលលះបង់អត្តភាពនេះទៅ នឹងបានទៅកាន់សេចក្ដីល្អមិនខូចបង់ជាតិកំណើត តែសត្វលោកដែលលិចជ្រមុជជ្រមុលនៅក្នុងសេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅ មិនបានស្ដាប់ពាក្យឱវាទប្រៀនប្រដៅរបស់ពុទ្ធាទិបណ្ឌិត រមែងស្រវឹងវង្វេងភាន់ច្រឡំថា ខ្លួនមិនទាន់ចាស់ជរា ក្នុងពេលដែលខ្លួនកំពុងចាស់ជរា ។ ហេតុនេះ ទើបឃើញថាសត្វលោកនេះមានចិត្តរឹងត្អឹងណាស់ បើទុកជាឃើញមនុស្ស ដែលត្រូវជរាបៀតបៀនឲ្យសក់ស្កូវ, ភ្នែកខ្វាក់, ធ្មេញបាក់, ត្រចៀកថ្លង់, ថ្ពាល់ផត, ខ្នងកោង, សាច់ស្បែកជ្រួញជ្រីវយុរយា, ដៃកាន់ឈើច្រត់ញ័រទទ្រើតឬពុំនោះ ឃើញមនុស្សឈឺ

ស្គាំងស្គម សាច់ស្លេកស្លាំង ពោះផតជាប់ជល់ឆ្អឹងខ្នង ដង្ហើមផតប៉ោងៗ ប៉ផ្តឹតប៉ផ្តក់ដេកទន្ទឹងចាំតែពេល ឬក៏ឃើញមនុស្សស្លាប់ ដែលមានញាតិសន្តានព្រៀងលានទ្រហោយំកងរំពង សោកស្រណោះអាឡោះអាល័យ ក៏សត្វលោកធ្វើព្រងើយ ហាក់ដូចជាគល់ឈើ គ្មានចិត្ត គ្មានវិញ្ញាណ, សូម្បីព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ក៏ទ្រង់លាន់ព្រះឱស្ឋទៅរកពួកស្ត្រីជាមិត្រនាងវិសាខាថា ៖

កោ នុ ហាសោ កិមានន្ទោ និច្ចំ បជ្ជលិតេ សតិ
អន្ធការេន ឱនទ្ធា បទីបំ ន គវេសថ

ប្រែថា ៖ " **កោតតែសើចកើតដែរ!!! កោតតែរីករាយទៅកើតដែរហ្ន៎!!! បើភ្លើងរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ដុតឲ្យក្តៅរោលរាលជានិច្ច, អ្នកទាំងឡាយ, កាលបើសេចក្តីងងឹតគឺអវិជ្ជាគ្របសង្កត់ (យ៉ាងនេះ) ហេតុដូចម្តេចក៏មិនខំស្វែងរកប្រទីបថ្វាលា គឺព្រះនិព្វាន (ដើម្បីនឹងកំចាត់នូវសេចក្តីងងឹតទាំងនោះចោលចេញទៅ)** " ។

ព្រោះជីវិតដែលជារបស់តិច ដូចបានពោលមកហើយ ទើបព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ទូន្មានមិនឲ្យប្រមាទក្នុងជីវិត គឺកុំមើលងាយថាអាយុស្ថិតស្ថេរនៅបានវែងឆ្ងាយ ដោយព្រះ

បាលីថា ៖

អប្បមាយុ មនុស្សានំ ហិលេយ្យ នំ សុបោរិសោ
ចរេយ្យា ទិត្តសីសោវ នត្ថិ មច្ចុស្ស នាគមោ ។

ប្រែថា ៖ " **អាយុរបស់សត្វទាំងឡាយតិចពេក, បុរសមានប្រាជ្ញាគួរជិនណាយនឹងអាយុតិចនោះទៅ (កុំទុកចិត្តថា) សេចក្តីស្លាប់នឹងមិនមកដល់ខ្លួននោះឡើយ, ដូចជាបុគ្គលដែលត្រាច់ទៅទាំងភ្លើងកំពុងឆេះនៅលើក្បាល(នឹងថាមិនឆេះខ្លួនស្លាប់នោះក៏ឥតអង្គឹមានឡើយ)**" ។

នរជនទាំងឡាយ គួរសិក្សាហាត់ប្រព្រឹត្តសុចរិតធម៌ ដោយការប្រកាន់យកជីវិតតិចជានិមិត្ត; ដោយព្រះបាលីថា ៖

តស្មា ហិ សិក្ខេថ ឥធេវ ជន្តុ
យំកិញ្ចិ ជញ្ញា វិសមន្តិ លោកេ
ន តស្ស ហេតុ វិសមំ ចរេយ្យ
អប្បញ្ហិទំ ជីវិតមាហុ ធីរា [១] ។

ប្រែថា ៖ " **ព្រោះហេតុនោះហើយ សត្វក្នុងលោកនេះ**

(១) គុហដ្ឋកសូត្រ ខុទ្ទកនិកាយ ។

គួរសិក្សាទូន្មានប្រៀនប្រដៅខ្លួន, គួរដឹងថាកិច្ចការឯណានីមួយក្នុងលោកនេះថា ជាការមិនស្ងប់ គួរកុំប្រព្រឹត្តនូវធម៌មិនស្ងប់ ព្រោះហេតុនៃការមិនស្ងប់នោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយលោកពោលថា ជីវិតនេះតិចណាស់ ″ ។ ព្រោះសត្វទាំងឡាយ សុទ្ធតែមានសេចក្ដីស្លាប់នៅខាងចុងគ្រប់ៗប្រាណ ។

២. មានជរាជាធម្មតា

សេចក្ដីចាស់ជរាគ្រាំគ្រា ជាសម្បត្តិប្រចាំជីវិត, បុគ្គលដែលប្រសូតចាកគភ៌មាតាមក ពិតមែនតែឥតមានអ្វីជាប់តាមខ្លួនមក តែគង់មានរបស់ដែលជាធម្មជាតិប្រគល់ឲ្យជាសម្បត្តិជាប់នឹងខ្លួនមក ។ សម្បត្តិនោះមាន ៣ ប្រការ គឺជរា សេចក្ដីចាស់គ្រាំគ្រា ១, ព្យាធិ ការឈឺចាប់ ១, មរណៈ សេចក្ដីស្លាប់ ១; យ៉ាងនេះ ក៏ឥតមានអ្នកណាមួយគិតដល់ឡើយ, អ្នកខ្លះចូលចិត្តយ៉ាងខ្លីៗថា ជរា ការចាស់គ្រាំគ្រា ក៏គឺអាការៈដែលបាក់បែក ស្គាំងស្គមស្បែកជ្រួញជ្រីវ, ភ្នែកងងឹត, ត្រចៀកថ្លង់, ខ្នងកោង, ថ្ពាល់ផតប៉ុណ្ណោះជាដើម ។ បើចូលចិត្តពាក្យថា ចាស់ជរាត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ក៏នៅខ្លីសេចក្ដីណាស់ ព្រោះថាបើអាការៈទាំង

អស់នេះ នៅមិនទាន់ប្រាកដដល់ភ្នែកត្រឹមណា ក៏នៅគិតថា ខ្លួននៅកំឡោះ ក្រមុំត្រឹមនោះ ។ មនុស្សដែលគិតត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកស្រវឹងនៅក្នុងវ័យ; ដូចក្នុងកាលឥឡូវនេះ ជាសម័យវិទ្យាសាស្ត្រ, មនុស្សលោកអាចកសាងគ្រឿងបំបាំងភ្នែកជាមាយា បិទបាំងគំនិតដោយច្រើនដោយគ្រឿងតែងកាយ ដូចទឹកអប់, ប្រេង, ម្សៅ, គ្រឿងលាប-ផាត់ជាដើម; ដូចមនុស្សចាស់ជរាក៏ឧស្សាហ៍តែងខ្លួនធ្វើឲ្យមានអាការៈប្រហែលនឹងកំឡោះក្រមុំបាន, គ្រឿងអស់នេះ សុទ្ធតែបំភាន់គំនិតទាំងបំពេញសេចក្ដីស្រវឹងឲ្យដល់ខ្លួនថែមទៀត ឬធ្វើខ្លួនឲ្យជាចំណីនៃអវិជ្ជា តណ្ហាទេតើ ។ ដូច្នេះគួរធ្វើសេចក្ដីចូលចិត្តជាថ្មីថាចាស់ជរានោះ មិនមែនមានត្រឹមតែអាការៈ ដែលយើងឃើញដោយភ្នែកប្រក្រតីនោះទេ សូម្បីអាការៈនៃអវយវៈផ្សេងៗដែលចំរើនធាត់ធំឡើង ក៏ឈ្មោះថាជរាដូចគ្នា, មនុស្សគ្រប់រូប ក៏ឈ្មោះថាមានចាស់ជរាមកតាំងអំពីនៅក្នុងគភ៌នៃមាតាតែម្ដង ចាប់ផ្ដើមតាំងអំពីធាតុទាំង ៤ មកចួបផ្គុំផ្សំគ្នាតាមច្បាប់នៃធម្មតា ហើយក៏បណ្ដាលឲ្យមានជរា ធ្វើឲ្យធំគ្រប់នាទី រហូតដល់បែកបញ្ចសាខា ។ ឯចាស់ជរានេះ ក៏មានជានិច្ចរឿយៗទៅរហូតដល់ប្រសូត

តពីនោះមក ក៏ត្រូវជរានាំរឿយៗទៅទៀតតាំងអំពីនៅជាកូនក្មេងតូច ក្មេងចេះក្រឡាប់, ចេះអង្គុយ, ចេះដើរតេះតះ, ចេះនិយាយ រហូតដល់ពេញកំឡោះ ក្រមុំជាមនុស្សធំឡើង ហើយឈប់ចំរើនតទៅទៀត ។ ចាប់ផ្តើមតាំងពីមានវ័យវឌ្ឍនាចំរើនឡើង រូបរាងកាយដែលធាត់ធំមាំមួនមានសរីរៈរាងកាយស្រស់បស់ មានសាច់ឈាមឆវីវណ្ណផូរផង់ហ្មត់ហ្មងគួរជាទីជ្រះថ្លា ៖ សេចក្តីចាស់ជរាបែបនេះចាត់ជាសេចក្តីចាស់ជរាធ្វើឲ្យពេញចិត្តនៃមនុស្សគ្រប់គ្នា ។ តអំពីនោះទៅ ត្រូវវេនចាស់គ្រាំគ្រាមនុស្សគ្រប់គ្នាតែងចាស់រៀងៗទៅបន្តិចម្តងៗឥតឈប់ឥតស្រាក ចាស់គ្រប់ដង្ហើមចេញចូល ឥតមានអាការៈនៃរូបធម៌ណាមួយគង់ស្ថិតស្ថេរនៅបានឡើយ តែងផ្លាស់ប្តូរទៅជានិច្ចឥតឈប់ឈរឡើយ រហូតដល់រលំរលាយទៅ ៖ យ៉ាងនេះទើបឈ្មោះថា សត្វត្រូវជរានាំយកទៅហើយ ឥតមានអ្នកណាគេចវេះរត់ពួនបានឡើយ មិនកំណត់ថាមនុស្សបែបណាទេ ទោះបីអ្នកទ័លក្រ ឬអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភ អ្នកល្ងង់ខ្លៅឬអ្នកប្រាជ្ញ ក៏សុទ្ធតែនៅក្នុងអំណាចនៃធម៌ចាស់ជរាទាំងអស់ ។ តែចាស់ជរានៃមនុស្សល្ងង់ ឬមនុស្សពាល ឈ្មោះថាចាស់ខុសបែបបទខុសក្រិត្យក្រម

ដូចពាក្យគេតែងនិយាយថា ចាស់ដូង ចាស់ត្នោត ។ ចំណែកខាងចាស់នៃអ្នកប្រាជ្ញ ទើបចាស់គាប់ប្រសើរ មានផលច្រើន, ថ្ងៃខែដែលកន្លងទៅ ក៏កន្លងទៅដោយការងារ ដែលជាប្រយោជន៍ដល់ខ្លួននិងអ្នកដទៃ ។ ការទ្រុឌទ្រោមទៅ ចំពោះតែចំណែកសង្ខារប៉ុណ្ណោះ ឯសេចក្តីល្អឥតរលំរលាយបាត់ទៅឡើយ ។ អ្នកប្រាជ្ញ បើមានវ័យកាន់តែចាស់ឡើង ការចេះដឹងនឹងសេចក្តីល្អ ក៏រឹងរឹតតែចំរើនឡើងទុកជាតឹកតាង ជាគំរូនៃយុវជនខាងក្រោយ ។ មនុស្សបែបនេះទើបឈ្មោះថា កើតហើយដោយល្អ ជាមនុស្សធ្វើលោកឲ្យចំរើន មិនមែនកើតមកគ្រាន់តែបំពេញទឹកដីទេ, ពេលស្លាប់ទៅវិញ គង់ស្លាប់ទៅល្អទៀត គឺស្លាប់ទៅកើតក្នុងស្ថានមនុស្សនេះវិញ ឬកើតក្នុងស្ថានសួគ៌ជាពួកនៃទេវតា ។ អស់លោក-អ្នកទាំង-ឡាយ! ជីវិតរបស់អស់លោក-អ្នក, ឥឡូវនេះ នៅក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃជរា, ត្រូវជរានាំយកទៅហើយ, អវយវៈគ្រប់យ៉ាងកំពុងតែទ្រុឌទ្រោមទៅ ឥតមានចំណែកណាមួយគង់វង្សស្ថិតស្ថេរនៅឡើយ ។ គួរគិតពិចារណាមើលរាងកាយរបស់អស់លោក-អ្នក... សក់កំពុងតែស្កូវសព្រោង, ស្បែកកំពុងជ្រួញជ្រីវយុរយារស្វិតស្រពោន ភ្នែកស្រវាំង

ស្រែអស់ហើយ ដៃជើងថមថយកំឡាំង ត្រចៀកថ្លង់ និយាយខ្លាំងទើបឮ ធ្មេញក៏បាក់ ថ្ពាល់ផតគ្រហ៊ុប ។ ចំណែកនាមធម៌ សេចក្តីចេះចាំ ក៏អន់ថយ ស្មារតីមិននៅជាប់នឹងខ្លួន គិតចាំងមុខភ្លេចឯក្រោយ គិតឯណេះភ្លេចឯណោះ, មើលចុះ មនុស្សដែលចាស់ជរាហើយសុទ្ធតែបែបនេះឯង; ចូរយកកញ្ចក់មកឆ្លុះមើល តែកុំមើលដើម្បីឲ្យល្អដែលជាអាហារនៃតណ្ហា; ចូរមើលឲ្យកើតសេចក្តីសង្វេគក្នុងសង្ខារធម៌ ។ បើប្រាកដជាចាស់ជរានាំយកទៅហើយ ចូរប្រញាប់ប្រញាល់ធ្វើសេចក្តីល្អឡើង ធ្វើឲ្យឆាប់ៗទៅ !!! ព្រោះមិនមានអ្នកណាជួយរាំងការពារយើងឲ្យរួចអំពីចាស់ជរានេះបានឡើយ, កាលណាបើត្រូវជរានាំយកទៅហើយក៏ ...

៣. មិនមានអ្វីជាទីពឹងពំនាក់ការពារបានឡើយ

បើយើងគិតពិចារណាដោយហ្មត់ចត់ ក៏ឃើញថាជាសេចក្តីពិតយ៉ាងនោះ សូម្បីក្នុងសម័យវិទ្យាសាស្ត្រដែលកំពុងលូតលាស់ចំរើនបរិបូណ៌ មានមនុស្សជាច្រើនដែលបានរៀនសុខវិទ្យា ដែលជាវិជ្ជាសម្រាប់ការពារមិនឲ្យរោគកើតឡើងបាន ក៏គង់ឥតមានអ្នកណាមួយវិសេស អាច

ធ្វើឲ្យមនុស្សផុតពីចាស់ជរាបានឡើយ មនុស្សទាំងអស់នៅតែប្រទះនឹងជរាចាស់គ្រាំគ្រាដូចគ្នាដដែល ។ សេចក្ដីនេះជាគ្រឿងចង្អុលផ្លូវឲ្យឃើញថា ៖ " **មិនមានអ្នកណាមួយការពារបាន** " ។ កាលបើដូច្នេះ គួរជនទាំងឡាយគិតឲ្យឃើញច្បាស់ថាការចាស់គ្រាំគ្រានេះ ជាប៉ែកធម្មតារបស់សង្ខារទេ ។ ឯសង្ខារដែលកើតហើយក្នុងខាងដើម ក៏តែងប្រែប្រួលបែកខ្ទាត់ខ្ទាយរលត់ទៅក្នុងទីបំផុត ។ ការបែកខ្ទាត់ខ្ទាយរលត់សង្ខាររបស់មនុស្សនោះ គេហៅថា ៖ " **សេចក្ដីស្លាប់** " ឯសេចក្ដីស្លាប់នេះជាសត្រូវមួយយ៉ាងកាចដែលមនុស្សគ្រប់គ្នាត្រូវតែជួបប្រទះគេចទៅណាមិនរួចត្រូវនឹងពុទ្ធភាសិតថា ៖ " **សត្វទាំងឡាយទាំងអស់នឹងស្លាប់គ្រប់គ្នាព្រោះជីវិតនេះមានសេចក្ដីស្លាប់ជាទីបំផុត** " សូម្បីរស់នៅបានយូរប៉ុន្មានក៏ត្រូវតែស្លាប់ដែរ សត្វទាំងឡាយ សុទ្ធតែមានសេចក្ដីស្លាប់ជាធម្មតា ព្រោះហេតុនោះ ជនទាំងឡាយគួរដឹងថា ៖

៤. សេចក្ដីស្លាប់ជាភ័យធំរបស់សត្វលោក

សត្វលោកទាំងអស់ ខ្លាចសេចក្ដីស្លាប់ក្រៃលែងជាង

ខ្លាចអ្វីៗឯទៀត តែមនុស្សទាំងអស់ត្រូវស្លាប់គ្រប់ៗគ្នាបើទុកជាដឹងពិតប្រាកដថា ៖ " **ខ្លួនត្រូវស្លាប់** " ក៏នៅតែមិនចង់ស្លាប់ដែរ ។ អ្នកខ្លះបើមានគេនិយាយអំពីរឿងសេចក្តីស្លាប់ ក៏យល់ថាជារឿងអពមង្គល ជារឿងមិនគួរនិយាយ ។ មនុស្សបែបនេះឈ្មោះថា **ជាអ្នកខ្លាចសេចក្តីស្លាប់** ។ ឯសេចក្តីស្លាប់មិនមែនជាធម៌ទើបនឹងមានថ្មីៗទេ ជាធម៌មានមកតាំងអំពីចាប់ផ្តើមតួបដិសន្ធិមកតែម្តង ។ ហេតុដូច្នេះ, សត្វទាំងឡាយដែលកើតមកក្នុងលោកនេះ ដែលមានជីវិតកន្លងទៅរាល់ថ្ងៃរាល់យប់ ឈ្មោះថាស្លាប់ទៅរាល់ថ្ងៃរាល់យប់ តែស្លាប់បន្តិចម្តងៗ គឺអាការៈក្នុងរូបរាងកាយស្លាប់ទៅពុំព្រមគ្នា ម្តងស្លាប់នេះ ម្តងស្លាប់នោះ លុះស្លាប់គ្រប់អាការៈពេលណា ទើបឈ្មោះថាស្លាប់មែនទែនក្នុងកាលនោះ ។ សត្វទាំងឡាយដែលស្លាប់ មិនមែនជាស្លាប់ហើយសូន្យទៅទទេទេ បើនៅមានហេតុមានបច្ច័យគ្រប់គ្រាន់ក៏ត្រូវកើតទៀត សត្វលោកដែលស្លាប់ ក៏ទុកដូចជាបានកើតជាថ្មីម្តងទៀត ឬផ្លាស់កន្លែងថ្មីទៀត ។

ក្នុងសាសនាព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ទ្រង់ត្រាស់ទូន្មានរំឭក

អំពីសេចក្តីស្លាប់ថា ៖ " **យើងនឹងស្លាប់ សេចក្តីស្លាប់នឹងមានមកដល់យើង យើងនឹងគេចរត់អំពីសេចក្តីស្លាប់ពុំរួចឡើយ** " ។ ដែលទ្រង់ត្រាស់រំឭកដូច្នេះ ក៏ដើម្បីឲ្យពុទ្ធសាសនិកជនរៀនហាត់ស្ទៀតតតាំង នឹងសេចក្តីស្លាប់នោះឯងឲ្យហើយទៅ ដល់វេលាស្លាប់ក៏ស្លាប់ដោយមានស្មារតី មិនវង្វេងស្លាប់, មនុស្សដែលស្លាប់មិនវង្វេង ក៏តែងបានសេចក្តីសុខក្នុងលោកទាំងពីរគឺ លោកនេះ និង លោកខាងមុខព្រោះនឹកថា ៖ " **បុណ្យអញបានធ្វើហើយ សេចក្តីល្អអញបានធ្វើហើយ** " តែមនុស្សពួកខ្លះ កាលនឹកដល់សេចក្តីស្លាប់ហើយ ក៏មិនធ្វើអ្វីអាល័យតែអង្គុយចាំស្លាប់ ដេកចាំស្លាប់, ធ្វើដូច្នេះខុសឆ្គងណាស់នឹងបំណងព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ បើយើងនឹកដល់សេចក្តីស្លាប់ ក៏ត្រូវដឹងខ្លួនឲ្យច្បាស់លាស់ថា យើងនឹងត្រូវស្លាប់ ក្នុងថ្ងៃណាមួយមិនខាន ហើយមិនប្រមាទ ប្រញាប់ប្រញាល់កំចាត់សេចក្តីអាក្រក់ចោលចេញ ហើយស្វែងរកសេចក្តីល្អ យកមកតម្កល់ទុកនៅក្នុងចិត្ត, នោះទើបត្រឹមត្រូវតាមពុទ្ធបំណង ។ ហេតុដូច្នេះអ្នកដែលខ្លាចសេចក្តីស្លាប់ មិនគួរធ្វើព្រងើយៗឡើយ គួរតែប្រឹងប្រែងធ្វើបុណ្យ គឺសេចក្តីល្អទុកឲ្យឆាប់ទៅ ព្រោះ..

៥. ការបំពេញបុណ្យ ជាគ្រឿងនាំសុខមកប្រគល់ឲ្យ

សួរថា បុណ្យគឺអ្វី? អ្វីជាបុណ្យ?

ឆ្លើយថា បុណ្យគឺសេចក្ដីសុខ, សេចក្ដីសប្បាយចិត្ត, ត្រជាក់ចិត្ត, ស្ងប់ចិត្ត, រីករាយក្នុងចិត្ត ដែលកើតអំពីការធ្វើសេចក្ដីល្អណាមួយដោយមិនលោភ, មិនក្រោធ, មិនវង្វេង ។ ម្យ៉ាងទៀត គុណជាតិដែលធ្វើចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកសេចក្ដីសៅហ្មងក៏ហៅថា " **បុណ្យ** " តែកុំច្រឡំ, មិនមែនសប្បាយរីករាយ ដូចមើលកុនមើលល្ខោននោះទេ ។ ការរីករាយសប្បាយទាំងនេះ កើតមកអំពីរាគចិត្ត[១] មិនមែនជាតួបុណ្យឡើយ ។ ចុះអ្វីជាហេតុនៃបុណ្យ?

- **អលោភៈ** ចិត្តមិនជាប់ជំពាក់ក្នុងទ្រព្យធនជាដើម;
- **អទោសៈ** ចិត្តមិនប្រទូស្ត (តែងប្រកបដោយមេត្តាករុណា);
- **អមោហៈ** ចិត្តមិនស្រវឹងមួម៉ៅ (តែងប្រកបដោយសេចក្ដីយល់ត្រូវឃើញត្រូវ) ។

(១) រាគ សំ. បា. (ន.) (រាគ) តម្រេក, សេចក្ដីរីករាយ, ត្រេកត្រអាល ចំពោះកាម : ត្រូវរាគៈគ្របសង្កត់ ។ រាគចិត្ត ចិត្តដែលប្រកបដោយរាគៈ ។

នេះជាហេតុនៃបុណ្យ ។ បុណ្យនេះកុំចូលចិត្តថាស្ថិតនៅក្នុងវត្ថុផ្សេងៗឡើយ បុណ្យនៅក្នុងចិត្តយើងនេះឯង យើងមិនត្រូវទៅរកបុណ្យ ឬសូមបុណ្យអំពីទីដទៃឡើយ ត្រូវរកបុណ្យតែក្នុងចិត្តយើងក៏បានហើយ ព្រោះកាលណាបុណ្យកើតមានក្នុងចិត្តហើយ ក៏អាចបណ្តាលឲ្យបំពេញធ្វើនូវបុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំង ១០ យ៉ាងមាន ទាន សីល ភាវនាជាដើមបាន ។ មនុស្សខ្លះធ្វើបុណ្យមកយូរហើយ តែមិនស្គាល់ថាបុណ្យនោះដូចម្តេច, កាលបើមិនស្គាល់បុណ្យ បុណ្យក៏មិនងាយកើតឡើង ។ ហេតុដូច្នេះ យើងជាអ្នកត្រូវការចង់បានបុណ្យ គួរតែស្គាល់បុណ្យឲ្យច្បាស់ ការធ្វើបុណ្យមិនមែនសម្រាប់ទុក យកផលក្នុងអនាគតជាតិតែម្យ៉ាងនោះឡើយ, ធ្វើបុណ្យកាលណាបានផលកាលនោះ ព្រោះបុណ្យអាចឲ្យផលតាំងពីក្នុងបច្ចុប្បន្នកាលនេះទៅ ។ ម្យ៉ាងទៀតបុណ្យនេះ អ្នកធ្វើបុណ្យកាលបើពិចារណាសង្កេតមើលដោយល្អិត ក៏អាចដឹងដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួន ឬមើលឃើញដោយភ្នែករបស់ខ្លួនបាន មិនចាំបាច់អ្នកណាប្រាប់ឡើយ ។ អ្នកណាមានបុណ្យច្រើន អ្នកនោះក៏សប្បាយរីករាយច្រើន បើមានបាបច្រើន ក៏លំបាកច្រើន, បុណ្យបាបជាធម៌គូនឹងគ្នាតែ

មិនត្រូវគ្នាទេ, ដូចពុទ្ធភាសិតថា ៖

ន ហិ ធម្មោ អធម្មោ ច ឧភោ សមវិបាកិនោ
អធម្មោ និរយំ នេតិ ធម្មោ បាបេតិ សុគតឹ

" **ធម៌ពីរយ៉ាងគឺ បុណ្យនិងបាប មានផលមិនស្មើគ្នាទេ បាបនាំសត្វឲ្យទៅកើតក្នុងនរក, បុណ្យនាំសត្វឲ្យកើតក្នុងសុគតិភព** " ។ បើបុណ្យកំពុងឲ្យផល, បាបក៏នៅស្ងៀម បើត្រូវបាបឲ្យផលវិញ, បុណ្យក៏ត្រូវវេនឈប់; ហេតុនោះត្រូវព្យាយាមខំធ្វើចិត្ត ឲ្យជាបុណ្យដរាប កុំឲ្យបាបមានឱកាសចូលមកនៅក្នុងចិត្តបាន ជាការហ្វឹកហាត់បង្គាប់ចិត្តខ្លួនឯង, មិនបណ្តែតបណ្តោយចិត្ត ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមកាមារម្មណ៍ផ្សេងៗ ។ អ្នកណាដែលមិនចេះទូន្មានចិត្តឲ្យនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃខ្លួន ប្រៀបដូចជាទូកដែលឥតមានអ្នកកាន់ចង្កូត តែងអណ្តែតទៅតាមខ្សែទឹក, តាមខ្យល់ផាត់ ជួនកាលត្រូវខ្យល់ផាត់បោកត្រឡប់ - ត្រឡិនលិចទៅក៏មាន ជួនកាលអណ្តែតទៅប៉ះនឹងដុំថ្មបែកធ្លាយទៅក៏មាន; ពុំនោះសោត ដូចមនុស្សភ្នែកខ្វាក់ឥតមនុស្សដឹកដៃ; ដើរទៅត្រូវផ្លូវខ្លះ, ខុសផ្លូវខ្លះ; ចិត្តក៏ដូច្នោះដែរ ។ បើយើងបណ្តែតបណ្តោយទៅតាមទំនើង

ហើយ តែងទៅច្ចូបប្រទះនឹងអភិជ្ឈា[១], ទោមនស្ស[២] ដែលជាអកុសលធម៌ ធ្វើឲ្យចិត្តសៅហ្មងខូចកើតក្ដៅក្រ-ហាយជានិច្ចរឿយៗ ។ ការធ្វើចិត្តមិនឲ្យអណ្ដែតអណ្ដូងឬប្រើចិត្ត ទូន្មានចិត្ត ឲ្យគិតតែអំពើខាងបុណ្យ ខាងល្អតែងមានផលានិសង្សច្រើន, ការទប់ចិត្តបានដូច្នោះ ក៏ព្រោះមានសតិសម្បជញ្ញៈ គឺមានស្មារតីដឹងខ្លួនជាគ្រឿងរារាំងបាប ហើយព្យាយាមដុតបំផ្លាញភ្លើងទុក្ខ ភ្លើងកិលេសជានិច្ច ។ **សតិ** និង **សម្បជញ្ញៈ**នេះ ជាធម៌មានគុណូបការៈច្រើនដល់មនុស្សទាំងឡាយ ។ មនុស្សដែលគ្មានសតិសម្បជញ្ញៈបើទុកជារស់នៅ លោកឲ្យឈ្មោះថាជាមនុស្សស្លាប់ គឺស្លាប់ស្មារតី ។ អ្នកដែលមានស្មារតីដឹងខ្លួន បើទុកជាស្លាប់បាត់ទៅហើយក៏ឈ្មោះថារស់នៅព្រោះស្លាប់បាត់ទៅតែរូបកាយ ត្រង់សេចក្ដីល្អដែលបានធ្វើទុកអាចស្ថិតនៅទាំងអស់ ហើយនាំឲ្យទៅកើតក្នុងសុគតិ ។ ដែលយើងថាស្លាប់ៗនោះ គឺជាឈ្មោះនៃការ

---

(១) អភិជ្ឈា អៈភិច-ឈា បា.; សំ. (ន.) (អភិធ្យា) គំនិតសម្លឹងរំពៃរកទំនងឲ្យបានទ្រព្យអ្នកដទៃមកជារបស់ខ្លួន; ការចង់បានហួសហេតុហួសទំនង; តណ្ហា; អភិលាស : អភិជ្ឈាជាទុច្ចរិតមួយខាងផ្លូវចិត្ត រាប់ចូលជាមនោទុច្ចរិត មួយក្នុងមនោទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង ។

(២) ទោមនស្ស ទោមៈនាស់ បា. (ន.) សេចក្ដីតូចចិត្ត, សេចក្ដីអាក់អន់ចិត្ត : ចិត្តប្រកបដោយទោមនស្ស, មានទោមនស្ស ។

បែកធ្លាយធាតុទាំង ៤ ដែលហៅថារូបនោះឯង ។ ឯវិបាកចិត្តជារូបនៃអំពើបុណ្យ-បាប ដែលទៅចាប់កំណើតទៀតនោះ មិនចេះស្លាប់បាត់សូន្យទេ ព្រោះចិត្តនោះកើតរលត់ៗជាធម្មតា ។ ម្យ៉ាងទៀត ស្មារតីនេះក្នុងពេលដែលចិត្តប្រកបដោយបាបធម៌គឺ សេចក្តីលោភ, សេចក្តីក្រោធ ឬ ឥច្ឆាព្យាបាទក៏អាចដឹងខ្លួនបាន, កាលបើដឹងហើយត្រូវគិតរកហេតុថាបាបធម៌នោះកើតមកពីអ្វី កាលបើរកហេតុឃើញហើយ ក៏អាចកំចាត់បង់ចោលបានភ្លាម ។ លុះកំចាត់បាបធម៌បានហើយ ចិត្តក៏ស្អាតបរិសុទ្ធហៅថាចិត្តបុណ្យ ឬហៅថាបុណ្យកើតឡើងក្នុងចិត្ត, បុណ្យនេះអាចនាំសេចក្តីសុខមកឲ្យយើងបានគ្រប់កាល, ទោះបីយើងស្លាប់ទៅហើយ បុណ្យនេះ ក៏ជូនជាប់តាមនឹងខ្លួនយើងទៅ ជួយជ្រោមជ្រែងឲ្យយើងបានល្អ បានសុខ; ដូចពុទ្ធភាសិត ថា ៖ **នាយេវ អនុគាមិនី** " **បីដូចស្រមោលអន្ទោលតាមប្រាណ** " ។ ហេតុនេះសាធុជនបុរសស្ត្រី គួរបំពេញបុណ្យឲ្យបានច្រើន ទុកក្នុងខ្លួនដើម្បីធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាផូរផង់ កុំឲ្យប្រឡាក់ដោយបាប ព្រោះការសន្សំបុណ្យឲ្យច្រើននេះ ជាហេតុនាំសេចក្តីសុខច្រើនមកឲ្យយើង ។

ក្នុងទីបំផុតនេះ សូមបង្រួមសេចក្ដីឲ្យខ្លីចុះដូចតទៅនេះ ៖

សត្វលោកទាំងអស់ដែលកើតមកហើយ ក្នុងសំសារវដ្ដសុទ្ធតែត្រូវ អវិជ្ជា, តណ្ហា, ឧបាទាន, កម្មញាំញីឲ្យកើតទៅតាមទំនងផលដែលខ្លួនធ្វើទុក, បើធ្វើល្អ ក៏បានផលល្អ បើធ្វើអាក្រក់ ក៏បានផលអាក្រក់ នឹងគេចអំពីផលកម្មនេះមិនបានឡើយ សមដូចពុទ្ធភាសិតដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ទុកថា ៖

ឧភោ បុញ្ញញ្ច បាបញ្ច យំ មច្ចោ កុរុតេ ឥធ តញ្ហិ តស្ស សកំ ហោតិ តញ្ច អាទាយ គច្ឆតិ

ប្រែថា " **សត្វបានធ្វើអំពើណាទុកក្នុងលោកនេះ ទោះជាបុណ្យក្ដី បាបក្ដី ទាំងពីរយ៉ាង អំពើបុណ្យ-បាបនោះជារបស់សត្វនោះ, សត្វនោះតែងយកអំពើទាំងពីរផ្នែកនោះជាប់នឹងខ្លួនទៅផង** " ។

យាទិសំ វបតេ ពីជំ តាទិសំ លភតេ ផលំ កល្យាណការី កល្យាណំ បាបការី ច បាបកំ

ប្រែថា " **បុគ្គលដាំពូជបែបណា រមែងបានផលបែបនោះ, បុគ្គលធ្វើអំពើល្អតែងបានផលល្អ បុគ្គលធ្វើអំពើ**

អាក្រក់តែងបានផលអាក្រក់ ″ ។

ឬដូចសុភាសិតមួយបទទៀតថា ៖

បុព្វេ ទានាទិកំ កត្វា ឥទានិ លភតេ សុខំ
មូលេវ សិញ្ចិតំ ហោតិ អគ្គេ ច ផលទាយកំ

ប្រែថា ‶ **បុគ្គលធ្វើអំពើជាកុសល មានទានជាដើមទុកក្នុងកាលមុន រមែងបានសេចក្ដីសុខក្នុងកាលឥឡូវនេះ, ប្រៀបដូចជាបុគ្គលស្រោចទឹកត្រង់គល់ឈើ តែត្រូវបេះយកផ្លែលើចុងឈើវិញ** ″ ។

បុគ្គលកើតមកក្នុងលោកនេះ ប្រសិនណាបើមិនតជាប់មកអំពីកម្មចាស់ទេ នឹងទៅជាមនុស្សដូចគ្នាទាំងអស់ តែបានជាមិនដូចគ្នា ព្រោះអំពើដែលបានធ្វើទុកមកផ្សេងៗគ្នា ហេតុដូច្នេះ គប្បីធ្វើអំពើជាកុសលដែលល្អមឲ្យយើងទទួលសេចក្ដីសុខជាផលបាន ។ ឯសង្ខារគឺរាងកាយដែលកើតអំពីគ្រឿងផ្សំនឹងគេចរត់ឲ្យផុតអំពីសភាវធម៌ គឺចាស់គ្រាំគ្រាទ្រុឌទ្រោម និងការបែកធ្លាយស្លាប់បាត់ទៅវិញមិនបាន ។ ហេតុនេះជនទាំងឡាយដែលបានកើតមកជាមនុស្សប្រុស-ស្រីហើយនេះ ត្រូវដឹងខ្លួនឲ្យច្បាស់ថាដែលវិលកើតវិលស្លាប់ក្នុងសង្សារវដ្ដនេះ តែងចួបនឹង

សេចក្តីទុក្ខខ្លះ ចួបនឹងសេចក្តីសុខខ្លះ ជាធម្មតា ។ តែសេចក្តីសំខាន់ដែលត្រូវគិតជានិច្ចក្នុងខ្លួននោះគឺ ៖

" **កុំបណ្តោយចិត្តឲ្យរីករាយ ឬឲ្យសៅហ្មងហួសហេតុ** "។ ប៉ុណ្ណោះក៏សមគួរដល់ឋានៈរបស់ខ្លួនយើង ដែលជាអ្នកចង់បានសេចក្តីសុខ ។ សត្វលោកទាំងអស់, សព្វថ្ងៃនេះ តណ្ហាកំពុងដុតឲ្យក្តៅរោលរាល, ជរាកំពុងជញ្ជក់ស៊ីឲ្យគ្រាំគ្រា, មច្ចុរាជកំពុងចាំស្កាត់នៅខាងមុខ ។ គួរប្រញាប់ធ្វើអំពើល្អគឺបុណ្យ ការបំពេញបុណ្យតាមព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏គឺការទូន្មានប្រៀនប្រដៅចិត្ត កុំឲ្យលង់លុះទៅក្នុងសេចក្តីអាក្រក់ ធ្វើចិត្តឲ្យស្ថិតនៅក្នុងសេចក្តីល្អឈ្មោះថា ៖ " **ប្រតិបត្តិធម៌** " នេះជាវិធីប្រសើរបំផុត ជាកំពូលលើសសាសនាទាំងឡាយក្នុងលោក ។

ហេតុនេះ **សូមឲ្យអស់លោក-អ្នកទាំងឡាយ តាំងចិត្តព្យាយាមប្រតិបត្តិ ទៅតាមគោលព្រះពុទ្ធសាសនាចុះ គង់នឹងបានសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្តគ្រប់ទិវារាត្រីពុំខាន ៕**

* ចម្លងចប់នៅក្រុងម៉ុងរេអាល, ថ្ងៃ១ ៗ ៦ ឆ្នាំរោង ចត្វាស័ក ព.ស. ២៥៥៦ ត្រូវនឹងថ្ងៃអាទិត្យ ទី ១៣ ខែឧសភា គ.ស. ២០១២

វ៉ាត ភិក្ខុ

សមាសភាពចូលរួម

១. ឧបាសក មុិញ សាវ៉ាន

២. ឧបាសក ហុិម ឆាន់

៣. លោក វ៉ាត សុគន្ធ

៤. លោក វ៉ាត តារា (ទីទី)

៥. លោក វ៉ាត ម៉ូលីវណ្ណា

៦. កញ្ញា វ៉ាត វារីយ៉ា

នាមពុទ្ធបរិស័ទ

មានសទ្ធាជ្រះថ្លាបានបរិច្ចាគបច្ច័យដើម្បីបោះពុម្ព

សៀវភៅ " ឧបនីយតិសូត្រ " ជាធម្មទាន

. ឧបាសក **មុំញូ សាវ៉ាន** និងឧបាសិកា **សិម ចាន់ធូរ៉ា**

. ឧបាសក **ហ៊ិម ឆាន់** និងឧបាសិកា **សាមិត សោភ័ណ**

. អ្នកស្រី **សិម ចាន់ទេវី**

. ឧបាសិកា **ជា នាង**

. អ្នកស្រី **សុខ ស៊ីថុល**

. ឧបាសិកា **ជា ស្រីយុទ្ធថូ**

. អ្នកស្រី **យឹម ច័ន្ទឌី**

. លោក **ស្ងួន ច័ន្ទទេហា**

. លោក **ប៊ុនចាន់ ប្រេដ្ធដេរិក**

. លោក **ប៊ុនចាន់ ស្ទីវិន**

. លោក **វ៉ាត តារា**

. លោក **វ៉ាត ម៉ូលីវណ្ណា**

. កញ្ញា **វ៉ាត វារីយ៉ា**

. លោក **វ៉ាត តិរក្ស** និងអ្នកស្រី **មៀច វណ្ណា**

សូមពុទ្ធបរិស័ទដែលបានចូលរួមបោះពុម្ពសៀវភៅនេះ
ជាធម្មទានបានជួបប្រសព្វតែនឹងសន្តិភាព សុខដុមរមនា សុភមង្គល
បានសម្រេចនូវសម្មាទិដ្ឋិគ្រប់ៗជាតិ និងបានឧបនិស្ស័យរួចចាកផុត
ទុក្ខទាំងពួងកុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ !

សូមអនុមោទនា !

ជូនពរព្រះពុទ្ធសាសនា

សូមឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនារុងរឿងចំរើន

សូមឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយទូទៅពេញពិភពលោក

សូមឲ្យលោកទាំងមូលបានប្រកបដោយសន្តិភាព

ព្រះសក្យមុនីសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ថា **នត្ថិ សន្តិ បរំ សុខំ**

ពុំមានសេចក្តីសុខដទៃក្រៅពីសេចក្តីស្ងប់ឡើយ ។

ព្រះតេជព្រះគុណ ប៉ាង ខាត់ វីរិយបណ្ឌិតោ

សាស្ត្រាចារ្យពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ និងនៅ

សាកលវិទ្យាល័យអក្សរសាស្ត្រ ភ្នំពេញ

"វត្តឧណ្ណាលោម"

* ចម្លងតាមច្បាប់ដើមដោយខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ វ៉ាត ភិរក្ស

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន